

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

Štukljeva cesta 44, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 00
F: 01 369 78 32
E: gp.mddsz@gov.si
www.mddsz.gov.si

Številka: 511-58/2023/10
Ljubljana, 1. 2. 2024
EVA
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si
ZADEVA: Prvo Ad hoc poročilo o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) – predlog za obravnavo – NOVO GRADIVO ŠT. 1
1. Predlog sklepov vlade:
<p>Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji</p> <p style="text-align: center;">SKLEP</p> <p>1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Ad hoc poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene).</p> <p>2. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Ad hoc poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) posreduje Svetu Evrope.</p> <p style="text-align: right;">Barbara Kolenko Helbl generalna sekretarka</p>
Priloga: - Ad hoc poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene)
Prejemniki: - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, - Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, - Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, - Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, - Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve, - Ministrstvo za finance, - Služba Vlade RS za zakonodajo.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

mag. Katja Rihar Bajuk, generalna direktorica Direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,

Andraž Bobovnik, vodja Sektorja za analize in razvoj, Direktorat za delovna razmerja in pravice iz dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

/

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

/

5. Kratek povzetek gradiva:

Evropsko socialno listino (spremenjeno) (v nadaljnjem besedilu: MESLS) je Svet Evrope sprejel leta 1996. Republika Slovenija je MESLS podpisala 11. 10. 1997, zakon o ratifikaciji je Državni zbor RS sprejel 11. 3. 1999 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99), listino o ratifikaciji je deponirala 7. 5. 1999 in zanjo velja od 1. 7. 1999. Republika Slovenija je skupaj z ratifikacijo MESLS sprejela nadzor nad obveznostmi iz MESLS po postopku, ki ga določa Dodatni protokol k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb.

V letu 2023 se je zaradi uveljavljene reforme poročevalskega sistema v okviru MESLS prvič pripravilo »Ad hoc« poročilo. Republika Slovenija je pripravila prvo Ad hoc poročilo, s katerim odgovarja na zastavljena vprašanja, ki se vsebinsko navezujejo predvsem na problematiko dviga življenjskih stroškov. Življenjski stroški v Evropi so se od konca leta 2021 zelo povečali. Inflacija je v številnih državah dosegla raven, ki je v zadnjih štirih desetletjih ni bilo, njeni učinki pa so nesorazmerno močno prizadeli najbolj ranljiva gospodinjstva z nizkimi dohodki.

V številnih državah pogodbenicah plače ne dohajajo inflacije, zato so se države odzvale s sprejemom različnih ukrepov. Revščina se je znatno povečala, uživanje pravic iz Listine pa zmanjšalo. Slednje velja zlasti za pravice, ki so povezane s socialno zaščito (členi: 12, 13, 16 (družinski prejemki), 30 in 31), pravico delavcev do plačila, ki njim in njihovim družinam zagotavlja dostojno življenje (člen 4.1) ter pravice, ki pripadajo socialno ranljivim skupinam (členi: 15, 17 in 19 in 23).

Evropski odbor za socialne pravice (v nadaljnjem besedilu: Odbor) zato meni, da so socialne pravice in kriza življenjskih stroškov, primerna tema za prvo »ad hoc« poročilo, ker:

(i) *Obravnava ključno problematiko in predstavlja izziv v smislu sodobnih pravic, ki jih uživamo na območju Sveta Evrope,*

(ii) *Omogoča Odboru splošen (vseevropski) pregled razmer v posameznih državah.*

(iii) *Omogoča Odboru, da izpopolni in razvije svojo pravno analizo z vidika MESLS.*

Poročila bodo Odboru omogočila, da bo podal **splošne usmeritve** v zvezi z uporabo MESLS v okviru izpostavljenega ključnega vprašanja.

Pri oblikovanju vprašanj, na podlagi katerih se pripravlja prvo *Ad hoc* poročilo, se je Odbor osredotočil predvsem na vidike členov **12, 13, 15, 16, 17, 23, 30, 31** in **4(1)**, zlasti na tiste, ki so povezane z dohodki in kupno močjo. Pri tem bo Odbor preučil pravice, povezane s socialno zaščito - in sicer člene: **12, 13, 16** (družinski prejemki) in **31** – ter pravico delavcev do plačila, ki njim in njihovim družinam zagotavlja dostojen življenjski standard (člen **4§1**). Odbor je upošteval tudi vprašanje življenjskih stroškov in pravico do zaščite pred revščino ter socialno izključenostjo (člen **30**), pa tudi na položaj skupin, ki jih je kriza, povezana z življenjskimi stroški še posebej prizadela, kot so družine z otroki (členi **16** in **17**), invalidne osebe (člen **15**) in starejši (člen **23**).

Zaključki Odbora, ki bodo sledili *Ad hoc* poročilom iz držav pogodbenic, ne bodo specifično pripravljene za posamezno državo. Namen tega procesa je predvsem zbrati relevantne informacije, ki bodo Odboru omogočile, da opredeli elemente dobre prakse in jih lahko nato uporabi za oblikovanje splošnih smernic za države ali interpretacije v zvezi z določbami Listine.

Ministrstvo za finance je na seji Odbora Vlade Republike Slovenije za državno ureditev in javne zadeve, dne 30. januarja 2024 predlagalo, da se gradivo dopolni še s sprejetimi ukrepi na področju dohodnine, zlasti z vidika zvišanja višin olajšav in prilagoditev lestvice za odmero dohodnine, kar vse pripomore k ohranjanju kupne moči zavezancev.

Glede na osnovno gradivo smo novo gradivo ustrezno dopolnili s predlogi Ministrstva za finance.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA/NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	DA/NE
c)	administrativne posledice	DA/NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	DA/NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	DA/NE
e)	socialno področje	DA/NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	DA/NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

(Samo če izberete DA pod točko 6.a.)

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				

OBRAZLOŽITEV:**Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu**

V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje):
prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov,
odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov,
obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.

Finančne posledice za državni proračun

Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:

II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Navedejo se proračunski uporabnik, ki financira projekt oziroma ukrep; projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in proračunske postavke (kot proračunski vir financiranja), na katerih so v celoti ali delno zagotovljene pravice porabe (v tem primeru je nujna povezava s točko II.b). Pri uvrstitvi novega projekta oziroma ukrepa v načrt razvojnih programov se navedejo:

proračunski uporabnik, ki bo financiral novi projekt oziroma ukrep,
projekt oziroma ukrep, s katerim se bodo dosegli cilji vladnega gradiva, in
proračunske postavke.

Za zagotovitev pravic porabe na proračunskih postavkah, s katerih se bo financiral novi projekt oziroma ukrep, je treba izpolniti tudi točko II.b, saj je za novi projekt oziroma ukrep mogoče zagotoviti pravice porabe le s prerazporeditvijo s proračunskih postavk, s katerih se financirajo že sprejeti oziroma veljavni projekti in ukrepi.

II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:

Navedejo se proračunski uporabniki, sprejeti (veljavni) ukrepi oziroma projekti, ki jih proračunski uporabnik izvaja, in proračunske postavke tega proračunskega uporabnika, ki so v dinamiki teh projektov oziroma ukrepov ter s katerih se bodo s prerazporeditvijo zagotovile pravice porabe za dodatne aktivnosti pri obstoječih projektih oziroma ukrepih ali novih projektih oziroma ukrepih, navedenih v točki II.a.

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:

Če se povečani odhodki (pravice porabe) ne bodo zagotovili tako, kot je določeno v točkah II.a in II.b, je povečanje odhodkov in izdatkov proračuna mogoče na podlagi zakona, ki ureja izvrševanje državnega proračuna (npr. priliv namenskih sredstev EU). Ukrepanje ob zmanjšanju prihodkov in prejemkov proračuna je določeno z zakonom, ki ureja javne finance, in zakonom, ki ureja izvrševanje državnega proračuna.

7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:

(Samo če izberete NE pod točko 6.a.)

Kratka obrazložitev

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na: pristojnosti občin, delovanje občin, financiranje občin.	DA/NE
<p>Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: Skupnosti občin Slovenije SOS: DA/NE Združenju občin Slovenije ZOS: DA/NE Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: DA/NE</p> <p>Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: v celoti, večinoma, delno, niso bili upoštevani.</p> <p>Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani.</p>	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA/NE
(Če je odgovor NE, navedite, zakaj ni bilo objavljeno.) Objava predhodnega gradiva ni predvidena, saj glede na institut poročanja sodelovanje širše javnosti ni predvideno niti smiselno.	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA/NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA/NE
<p>LUKA MESEC MINISTER</p>	

PREDLOG

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji

SKLEP

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Ad hoc poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene).
2. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Ad hoc poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) posreduje Svetu Evrope.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Priloga:

- Ad hoc poročilo o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene)

Prejemniki:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje,
- Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo,
- Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije,
- Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve,
- Ministrstvo za finance,
- Služba Vlade RS za zakonodajo.

REPUBLIKA SLOVENIJA

Prvo Ad hoc poročilo
(Izvajanje Evropske socialne listine - spremenjene)

Februar 2024

Evropsko socialno listino (spremenjeno) (v nadaljnjem besedilu: MESLS) je Svet Evrope sprejel leta 1996. Republika Slovenija je MESLS podpisala 11. 10. 1997, zakon o ratifikaciji je Državni zbor RS sprejel 11. 3. 1999 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99), listino o ratifikaciji je deponirala 7. 5. 1999 in zanjo velja od 1. 7. 1999. Republika Slovenija je skupaj z ratifikacijo MESLS sprejela nadzor nad obveznostmi iz MESLS po postopku, ki ga določa Dodatni protokol k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb.

V letu 2023 se zaradi uveljavljene reforme poročevalskega sistema v okviru MESLS prvič pripravlja »Ad hoc« poročilo. Republika Slovenija je pripravila prvo Ad hoc poročilo, s katerim odgovarja na zastavljena vprašanja, ki se vsebinsko navezujejo predvsem na problematiko dviga življenjskih stroškov. Življenjski stroški v Evropi so se od konca leta 2021 zelo povečali. Inflacija je v številnih državah dosegla raven, ki je v zadnjih štirih desetletjih ni bilo, njeni učinki pa so nesorazmerno močno prizadeli najbolj ranljiva gospodinjstva z nizkimi dohodki.

V številnih državah pogodbenicah plače ne dohajajo inflacije, zato so se države odzvale s sprejemom različnih ukrepov. Revščina se je znatno povečala, uživanje pravic iz Listine pa zmanjšalo. Slednje velja zlasti za pravice, ki so povezane s socialno zaščito (členi: 12, 13, 16 (družinski prejemki), 30 in 31), pravico delavcev do plačila, ki njim in njihovim družinam zagotavlja dostojno življenje (člen 4.1) ter pravice, ki pripadajo socialno ranljivim skupinam (členi: 15, 17 in 19 in 23).

Evropski odbor za socialne pravice (v nadaljnjem besedilu: Odbor) zato meni, da so socialne pravice in kriza življenjskih stroškov, primerna tema za prvo »ad hoc« poročilo, ker:

(i) Obravnava ključno problematiko in predstavlja izziv v smislu sodobnih pravic, ki jih uživamo na območju Sveta Evrope,

(ii) Omogoča Odboru splošen (vseevropski) pregled razmer v posameznih državah.

(iii) Omogoča Odboru, da izpopolni in razvije svojo pravno analizo z vidika MESLS.

Poročila bodo Odboru omogočila, da bo podal **splošne usmeritve** v zvezi z uporabo MESLS v okviru izpostavljenega ključnega vprašanja.

Pri oblikovanju vprašanj, na podlagi katerih se pripravlja prvo *Ad hoc* poročilo, se je Odbor osredotočil predvsem na vidike členov **12, 13, 15, 16, 17, 23, 30, 31** in **4(1)**, zlasti na tiste, ki so povezane z dohodki in kupno močjo. Pri tem bo Odbor preučil pravice, povezane s socialno zaščito - in sicer člene: **12, 13, 16** (družinski prejemki) in **31** – ter pravico delavcev do plačila, ki njim in njihovim družinam zagotavlja dostojen življenjski standard (člen **4§1**). Odbor je upošteval tudi vprašanje življenjskih stroškov in pravico do zaščite pred revščino ter socialno izključenostjo (člen **30**), pa tudi na položaj skupin, ki jih je kriza, povezana z življenjskimi stroški še posebej prizadela, kot so družine z otroki (členi **16** in **17**), invalidne osebe (člen **15**) in starejši (člen **23**).

Zaključki Odbora, ki bodo sledili *Ad hoc* poročilom iz držav pogodbenic, ne bodo specifično pripravljene za posamezno državo. Namen tega procesa je predvsem zbrati relevantne informacije, ki bodo Odboru omogočile, da opredeli elemente dobre prakse in jih lahko nato uporabi za oblikovanje splošnih smernic za države ali interpretacije v zvezi z določbami Listine.

1) Navedite informacije o tem, kako se zakonsko določena minimalna plača redno prilagaja/indeksira glede na življenjske stroške. Navedite, kdaj se je to nazadnje zgodilo, zlasti ali je bila prilagojena/indeksirana od konca leta 2021.

Področje minimalne plače v Republiki Sloveniji ureja Zakon o minimalni plači (Uradni list RS, št. 13/10, 92/15 in 83/18), ki določa pravico do minimalne plače ter način njenega določanja in objave. Delavec je upravičen do plačila za opravljeno delo najmanj v višini minimalne plače, če pri delodajalcu v Republiki Sloveniji dela poln delovni čas. V primeru krajšega delovnega časa od polnega, delavcu pripada najmanj sorazmerni del minimalne plače. V minimalno plačo se ne všttevajo vsi dodatki, določeni z zakoni in drugimi predpisi ter s kolektivnimi pogodbami, del plače za delovno uspešnost in plačilo za poslovno uspešnost, dogovorjeno s kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi (uveljavljeno s 1. januarjem 2020).

Poleg tega v minimalno plačo tudi ni možno všttevati povračil stroškov, ki jih je delodajalec dolžan izplačati delavcu (povračilo stroškov za prehrano med delom, za prevoz na delo in z dela, stroškov na službenem potovanju), kot tudi ne drugih prejemkov iz delovnega razmerja (regres za letni dopust, odpravnine, jubilejne nagrade).

Z letom 2021 se je uveljavila nova formula za določitev zneska minimalne plače z navezavo na minimalne življenjske stroške, s čimer se vzpostavlja smiselno razmerje med dohodki delovno aktivnih in delovno neaktivnih oseb ter enakopravnejšo in pravičnejšo obravnavo vseh zaposlenih, predvsem tistih z najnižjimi dohodki.

Znesek minimalne plače se ob **upoštevanju rasti cen življenjskih potrebščin, gibanja plač, gospodarskih razmer oziroma gospodarske rasti in gibanja zaposlenosti**, določi **v razponu med 120 % in 140 % minimalnih življenjskih stroškov** z navezavo na davčne predpise, ki omogočajo določitev bruto zneska minimalne plače, in sicer najkasneje v roku treh mesecev po spremembi zneska minimalnih življenjskih stroškov.

Dodatno zakon določa tudi **redno letno usklajevanje minimalne plače**, in sicer se znesek minimalne plače vsako leto v januarju uskladi najmanj z rastjo cen življenjskih potrebščin, pri čemer se upošteva tudi gibanje plač, gospodarske razmere oziroma gospodarsko rast in gibanje zaposlenosti.

Višino minimalne plače po posvetovanju s socialnimi partnerji določi minister, pristojen za delo, in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Zaradi druginje cen življenjskih potrebščin je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v letu 2022 naročilo nov izračun minimalnih življenjskih stroškov. Ti bi se skladno z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih – ZSVarPre (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18, 73/18, 196/21 – ZDOsk in 84/23 – ZDOsk-1) in predhodnimi izračuni morali izračunati šele v letu 2023. **V začetku leta 2023 se je minimalna plača v Republiki Sloveniji tako povečala za 12 % na 1.203,36 evrov bruto, kar je eno največjih povečanj doslej. Višina minimalne plače se je namreč uskladila z inflacijo in porastom minimalnih življenjskih stroškov.**

Spremembe zakona o minimalni plači, ki so bile sprejete leta 2018, so določile, da mora minimalna plača **za najmanj 20 % in ne več kot 40 % presežati izračunane minimalne življenjske stroške.**

Z vidika dostojnega plačila je ustrezno zakonsko določilo, da mora višina minimalne plače za najmanj 20 % presegati višino minimalnih življenjskih stroškov. **Visoka rast minimalne plače v obdobju 2018–2022 je pripeljala do enega najvišjih razmerij med minimalno in povprečno plačo v EU, kar se odraža tudi v veliki zgoščenosti zaposlenih nekoliko nad minimalno plačo.**

2) Navedite informacije o vseh dodatnih ukrepih, ki so bili sprejeti za ohranitev kupne moči minimalne plače od konca leta 2021.

Finančni položaj gospodinjstev se je v Republiki Sloveniji zaradi epidemije in druginje nekoliko poslabšal, a ostaja boljši kot v povprečju EU. Kljub druginji se delež gospodinjstev s finančnimi težavami (se zadolžujejo ali živijo od prihrankov) iz najnižjega dohodkovnega kvartilnega razreda v letu 2022 ni povečal na raven iz začetka leta 2021, k čemur so **pomembno prispevali tudi ukrepi države**, saj se je v povprečju EU položaj revnih gospodinjstev v letu 2022 zaostрил.

Vladni ukrepi za omilitev posledic epidemije in druginje so tako preprečili še večji realni upad povprečnega razpoložljivega dohodka (Pomladanska napoved, UMAR, 2023).

Za ohranjanje kupne moči je pomemben način usklajevanja minimalne plače, ki je predstavljen v odgovoru na 1. vprašanje, kjer med drugim podajamo obrazložitev, da je **z vidika dostojnega plačila zagotovo ustrezno zakonsko določilo, da mora višina minimalne plače za najmanj 20 % presegati višino minimalnih življenjskih stroškov.**

V nadaljevanju so predstavljeni **najpomembnejši ukrepi za blažitev druginje za gospodinjstva**, pa tudi različni **transferji ranljivim skupinam** (glej tudi odgovor na vprašanje št. 7 in 6, saj se opis ukrepov dopolnjuje), ki so imeli pomembne učinke za posamezna gospodinjstva na različnih področjih, **tudi posreden ali neposreden vpliv na ohranitev kupne moči.**

Med ključne ukrepe sodijo zlasti (komplementarno z odgovorom na vprašanje št. 7 in 6):

- *enkratni solidarnostni dodatek,*
- *druginjski dodatek za otroke,*
- *enkratni solidarnostni dodatek za novorojence,*
- *energetski dodatek za ranljive skupine (najrevnejša gospodinjstva: prejemniki denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, invalide),*
- *začasna razširitev kroga upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka (in posledično tudi energetskega dodatka),*
- *priprava meril za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev,*
- *dodatek za povečanje prihodkov upokojencev (zimski dodatek, izplačilo povečanega dela prejemkov upokojencev – ukrepi so opisani v odgovoru na 6. vprašanje),*
- *omejitev cen energentov (glej odgovor na 7. vprašanje),*
- *zamrznitev cene malice za učence in dijake ter oskrbnin za bivanje v dijaških in študentskih domovih (glej odgovor na 7. vprašanje),*
- *Prilagoditev višine davčnih olajšav in lestvice za odmero dohodnine in drugi davčni ukrepi (glej odgovor na 7. vprašanje).*

PODROBNEJŠA PREDSTAVITEV NEKATERIH UKREPOV (ukrepi se komplementarno navezujejo tudi na odgovor, ki je podan pod vprašanje št. 6 in 7):

- **Enkratni solidarnostni dodatek**

Za odpravo posledic energetske revščine je Državni zbor RS meseca februarja 2022 sprejel Zakon o nujnih ukrepih za omilitev posledic zaradi vpliva visokih cen energentov (Uradni list RS, št. 29/22). Določeno je bilo izplačilo **enkratnega solidarnostnega dodatka v višini 150 evrov**. Upravičenci so bili upokojenci, ki so imeli decembra 2022 največ 1000 evrov pokojnine, prejemniki denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka in nadomestila za invalidnost za mesec december 2021, prejemniki otroškega dodatka do vključno šestega dohodninskega razreda in prejemniki dodatka za veliko družino in rejniki, ki so imeli v decembru 2021 sklenjeno vsaj eno rejniško pogodbo.

Enkratni solidarnostni dodatek v višini 200 evrov je bil v obdobju od 2022 do 2023 izplačan 439.098 upokojencem, katerih prejemek je za mesec december 2021 znašal 1.000 evrov ali manj, v skupni višini 65.330.015,09 evrov, 11.098 upravičencem do nadomestila za invalidnost v skupni višini 2.219.300,00 evrov, 45.415 prejemnikom denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka v skupni višini 6.812.250 evrov, 125.391 upravičencem do otroškega dodatka v skupni višini 18.808.650 evrov in 11.478 upravičencem do dodatka za veliko družino v skupni višini 1.223.600 evrov.

Upravičenci do dodatka za veliko družino za štiri ali več otrok za leto 2021, **so poleg dodatka v višini 150 evrov, bili upravičeni do dodatnega dodatka v višini 50 evrov.**

- **Draginjski dodatek za otroke**

V letu 2022 in 2023 je bil izplačan **draginjski dodatek za otroke**. Z ukrepom se je v času draginje pomagalo družinam, ki so upravičene do otroškega dodatka. Tako so v novembru in decembru 2022 ter januarju 2023 poleg otroškega dodatka za vsakega otroka prejele tudi draginjski dodatek. Do draginjskega dodatka v višini otroškega dodatka za prvega otroka so bile upravičene družine glede na dohodkovni razred. Dodatek je družina prejela za vse otroke, za katere prejema otroški dodatek. Prav tako so dodatek prejeli tudi rejniki za otroke do 18 let.

- **Enkratni solidarnostni dodatek za novorojence**

Do enkratnega **solidarnostnega dodatka za novorojence** v višini 500 evrov je bil upravičen eden od staršev ali druga oseba ali posvojitelj za vsakega otroka s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, rojenega od vključno 1. januarja 2020 do vključno 30. junija 2023, za katerega je upravičen do pomoči ob rojstvu otroka po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke.

- **Energetski dodatek za ranljive skupine** (za prejemnike denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka ter invalide)

Zaradi naraščanja socialnih stisk prebivalstva je Državni zbor RS meseca avgusta 2022 sprejel Zakon o začasnih ukrepih za odpravo posledic draginje za najranljivejše skupine prebivalstva (Uradni list RS, št. 117/22). Do enkratnega energetskega dodatka so bili upravičeni vsi, ki so kadarkoli v časovnem

obdobju od avgusta 2022 do marca 2023 prejeli denarno socialno pomoč, varstveni dodatek ali so sodili med najšibkejše kategorije invalidov.

Zneski enkratnega energetskega dodatka so bili:

- 200 evrov za samske osebe,
- 200 evrov za enostarševske družine ter povišanje za 118 evrov za vsakega otroka oziroma za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo,
- 314 evrov za dvostarševske družine ter povišanje za 118 evrov za vsakega otroka oziroma za 59 evrov, če je otrok dodeljen v skupno varstvo in vzgojo,
- 314 evrov za pare brez otrok in
- 200 evrov za dohodkovno najšibkejše kategorije invalidov.

V obdobju od 2. novembra 2022 do 30. oktobra 2023 je bil energetski dodatek izplačan 74.552 prejemnikom denarne socialne pomoči in/ali varstvenega dodatka v skupni vrednosti 19.472.200,00 evrov ter 10.359 upravičencem, ki sodijo v dohodkovno najšibkejšo kategorijo invalidov v skupni višini 2.071.800,00 evrov.

- **Začasna razširitev kroga upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka** (in posledično tudi energetskega dodatka).

V obdobju od oktobra 2022 do marca 2023 se pri ugotavljanju upravičenosti do omenjenih pravic ni upoštevalo premoženje vlagateljev (razen prihrankov in vrednostnih papirjev). Vsi potencialni upravičenci do varstvenega dodatka (vse osebe, ki prejemaajo pokojnino v višini, ki ne dosega cenzusa za varstveni dodatek) so bili pozvani, da preverijo, ali so do varstvenega dodatka morda upravičeni.

Zaradi razširitve kroga upravičencev se je število prejemnikov, ki imajo pravico do denarne socialne pomoči, povišalo za 780 in število prejemnikov varstvenega dodatka za 2.490. Posledično se je povišalo tudi število prejemnikov, ki so prejeli energetski dodatek. Vendar so v teh vrednosti upoštevani tudi prejemniki, ki so upravičeni do obeh pravic hkrati, energetski dodatek pa se je izplačal enkratno na podlagi ene pravice in je posledično število izplačanih energetskih dodatkov zaradi učinkov dodatnega ukrepa nekoliko nižje od navedenih podatkov povišanja števila prejemnikov denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka zaradi ukrepa razširitve kroga upravičencev.

- **Priprava meril za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev**

Zaradi visokih cen energije (elektrika, plin, daljinsko ogrevanje ipd.), je bilo v drugi polovici leta 2022 in v letu 2023 veliko pozornosti namenjene energetske revščini prebivalstva. S ciljem spremljanja in zmanjšanja energetske revščine je Vlada RS v oktobru leta 2022 sprejela Uredbo o merilih za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev, s katero je določila podrobnejša merila za opredelitev in ocenjevanje števila energetske revnih gospodinjstev. Po merilih, ki jih določa uredba, SURS letno pripravlja oceno deleža in števila energetske revnih gospodinjstev v Republiki Sloveniji za preteklo leto, ministrstvo pristojno za energijo pa je bilo zadolženo, da v triletnem akcijskem načrtu pripravi ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti z namenom zmanjšanja energetske revščine.

3) Države pogodbenice, ki nimajo zakonsko določene minimalne plače, opišejo vse ukrepe, ki so bili sprejeti za ohranitev kupne moči najnižjih plač od konca leta 2021.

Republika Slovenija ima zakonsko določeno minimalno plačo.

4) Navedite informacije o tem, ali je kriza v povezavi z življenjskimi stroški privedla do razširitve t.i. »in-work« nadomestil (kot so npr.: *prime d'activité* v Franciji ali družinska dividenda za vrnitev na delo na Irskem).

Med ukrepi za blaženje cen življenjskih stroškov in energentov v Republiki Sloveniji ni bilo uvedenih interventnih ukrepov s področja spodbujanja delovne aktivacije in podpore kupni moči brezposelnim osebam z nižjimi dohodki.

Potrebno je poudariti, da so ciljna populacija ukrepov zaposlovanja posamezniki, soočeni z brezposelnostjo, in da za razliko od ukrepov s področja sociale, ukrepov ne oblikujemo na podlagi skupnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva ali družine. Tudi element kupne moči ni podlaga za oblikovanje ukrepov zaposlovanja. Za ta cilj, če bi bil to namen ukrepa, bi se v Republiki Sloveniji predvidoma oblikovali ukrepi s kakšnega drugega področja, npr. s področja gospodarstva ali obdavčitve. Tako niso bili sprejeti interventni ukrepi, so pa bili sprejeti splošni ukrepi. Na področju dohodnine se je zvišala splošna olajšava iz 3.500 € na 5.000 €, medtem ko se je meja za uveljavljanje dodatne splošne olajšave še bolj zvišala – meja 13.316,83 € bruto dohodka, ki je bila v letu 2021 meja, do katere so imeli zavezanci pravico uveljavljati dodatno splošno olajšavo, se je zvišala na 16.000,00 € bruto dohodka. Navedeno pomeni, da zavezanec z bruto dohodkom iz delovnega razmerja do nekaj čez 12.000 € ne plača dohodnine. Prav tako so se prilagodile višine drugih olajšav in lestvica za odmero dohodnine.

Za razliko od urgentnega ukrepanja za hitro reševanje nekaterih učinkov kriz, **Zakon o urejanju trga dela** (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19, 11/20 – odl. US, 189/20 – ZFRO, 54/21, 172/21 – ZODPol-G, 54/22, 59/22 – odl. US in 109/23) podpira **stalen ukrep aktiviranja brezposelnih, ki zaradi svoje nižje izobrazbe težje ponovno vstopajo na trg dela in lahko pri tem pričakujejo relativno nizko plačilo**. Za take brezposelne zakonodaja omogoča, da v primeru, da se zaposlijo pred iztekom nadomestila za brezposelnost, dobijo poleg plače še **spodbudo za zaposlitev oz. se jim izplačuje tudi določen delež nadomestila za brezposelnost**. Ta se izplačuje do siceršnjega izteka upravičenosti do nadomestila za brezposelne osebe (vendar ne dlje kot 12 mesecev), ki se zaposlijo za polni delovni čas in imajo nedokončano osnovno šolo ali doseženo osnovnošolsko, nižjo poklicno ali srednješolsko izobrazbo (vendar ne za deficitarne poklice).

5) Navedite informacije o spremembah v sistemih socialnega varstva in socialnih pomočeh od konca leta 2021 dalje. To naj vključuje informacije o prejemkih in pomoči ter alokaciji prejemkov.

Na področju socialnega varstva oziroma socialnovarstvenih prejemkov (denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka) od konca leta 2021 dalje ni bilo zakonskih sprememb.

V letu 2021 je bilo prejemnikov **denarne socialne pomoči** povprečno mesečno približno 63.600, upravičencev pa približno 99.900. V letu 2022 in 2023 je začelo število prejemnikov in upravičencev do denarne socialne pomoči upadati. V letu 2022 je bilo prejemnikov denarne socialne pomoči povprečno mesečno približno 52.900, upravičencev pa približno 81.900. Avgusta 2023 je bilo prejemnikov denarne socialne pomoči povprečno mesečno približno 50.200, upravičencev pa približno 77.100. Podatki o gibanju števila prejemnikov in upravičencev do denarne socialne pomoči kažejo, kako na gibanje števila prejemnikov in upravičencev do denarne pomoči ne vplivajo le ekonomske, tržne in socialne razmere v družbi, ampak tudi zakonodajne spremembe na področju denarnih prejemkov in spremembe v višini cenzusa za upravičenost do prejemkov. Med upravičenci do denarne socialne pomoči približno tri četrtine predstavljajo odrasle osebe in četrtino otroci. Za slovenski sistem socialnih pomoči je že dalj časa značilno tudi sorazmerno veliko število dolgotrajnih upravičencev do denarne socialne pomoči (odraslih upravičencev, ki so denarno socialno pomoči prejeli vsaj 24-krat v zadnjih 36 mesecih), čeprav je ta pravica za osebe, ki so zmožne za delo in so v delovno aktivni starosti, načeloma zastavljena kot bolj kratkotrajna, za obdobje premoščanja težav, zaradi katerih si posamezniki in družine ne morejo zagotavljati lastnih dohodkov (zaradi česar se denarna socialna pomoč tudi dodeljuje za sorazmerno kratko obdobje in je potrebno za 'podaljševanje' pravice ponovno vložiti vlogo in center za socialno delo o tem ponovno odloča). Če je bilo naraščanje števila dolgotrajnih upravičencev do denarne socialne pomoči razumljivo v obdobju gospodarske krize, zaostrenih razmer na trgu dela in malo zaposlovanja, bi v obdobju gospodarske rasti in ugodnih razmer na trgu dela ter velikega povpraševanja po delovni sili pričakovali zmanjšanje dolgotrajnih upravičencev do denarne socialne pomoči. Vendar podatki kažejo, da ni tako, saj delež odraslih dolgotrajnih upravičencev do DP narašča tudi v letih ugodnih gospodarskih razmer in ugodnih razmer na trgu dela. Do junija 2021 je delež dolgotrajnih upravičencev do denarne socialne pomoči predstavljal že 68,5 % vseh odraslih upravičencev, konec leta 2021 pa je delež odraslih dolgotrajnih upravičencev med vsemi odraslimi upravičenci do denarne socialne pomoči znašal celo 86 %. Najbolj verjetna razlaga za tako izredno visok delež odraslih dolgotrajnih upravičencev do denarne socialne pomoči konec leta 2021 je, da se v situaciji velikega povpraševanja po delovni sili zaposlujejo vsi prejemniki denarne socialne pomoči, ki so zaposljivi oz. ki so zmožni za zaposlitev, in med osebami, ki prejemajo pomoč, ostajajo v veliki večini težko zaposljivi in osebe, ki imajo različne kompleksne težave, zaradi katerih zaposlitve ne zmorejo. Sklepamo lahko, da so konec leta 2021 med prejemniki in upravičenci denarne socialne pomoči ostale osebe z največ težavami oz. osebe, ki potrebujejo največ pomoči in podpore. V letu 2022 in 2023 je začel delež odraslih dolgotrajnih upravičencev med vsemi odraslimi upravičenci do denarne socialne pomoči naraščati in je konec leta 2022 znašal 91,7 %, avgusta 2023 pa 92,7 %.

Varstveni dodatek (v nadaljnjem besedilu VD) je socialnovarstveni prejemek, namenjen zagotavljanju osebam, ki si same ne morejo zagotoviti materialne varnosti, sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. Junija 2021 je VD prejelo 23.897 upravičencev do VD, decembra 2021 pa 23.054 upravičencev. V letu 2022 je število

upravičencev do VD ostalo približno na ravni iz druge polovice leta 2021, od vključno decembra 2022 dalje pa se je začelo povečevati. Tako je v letu 2023 število upravičencev do VD naraslo čez 25.000, februarja in marca je tudi preseglo število 26.000. Verjetno je, da je to tudi posledica pospešenega informiranja in promocije VD s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Ministrstvo je namreč jeseni 2022, ob pripravi ukrepov za odpravo posledic druginje za najbolj ranljive skupine prebivalstva, pozvalo vse potencialne upravičence do VD (vse osebe, ki prejemajo pokojnino v višini, ki je pod višino cenusa za VD), da preverijo ali so do VD morda upravičeni.

Poenostavili smo postopek uveljavljanje pravice do VD v delu, ki se nanaša na ugotavljanju pogoja preživljanja staršev s strani polnoletnih otrok. Po novem izjava polnoletnega otroka, da ima svoje otroke in/ali zakonca ter nima dovolj sredstev za preživljanje starša ni več obvezna priloga k vlogi. Navedeno je posameznike oviralo pri uveljavljanju pravice. Center za socialno delo tako zdaj najprej sam po uradni dolžnosti preveri, ali je otrok upravičen do denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, otroškega dodatka do 6. dohodkovnega razreda, državne štipendije do 5. dohodkovnega razreda, subvencije malice ali subvencije kosila (kar se šteje, kot da nima dovolj sredstev za preživljanje starša). Šele, če se ugotovi, da polnoletni otrok ne razpolaga z odločbo o zgoraj navedenih pravicah, vlagatelj vloge pozove k predložitvi dokazil oz. izjav o preživljanju staršev s strani njihovih otrok.

Nekaj novosti je uvedel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 153/22), in sicer po novem starševski dopust za oba starša znaša 160 dni za vsakega od staršev. Očetovski dopust se je s 30 skrajšal na 15 dni, starševski dopust pa podaljšal na 160 dni, pri čemer ima vsak od staršev 60 dni neprenosljivih. Oče je tako sedaj upravičen do 15 koledarskih dni očetovskega dopusta, ki jih mora izrabiti do tretjega meseca otrokove starosti in 60 neprenosljivih koledarskih dni starševskega dopusta, ki jih mora izrabiti do osmega leta starosti otroka.

Obdobje dela s krajšim delovnim časom zaradi nege in varstva otroka se je podaljšalo do osmega leta otrokove starosti (doslej je bilo do zaključka 1. razreda). Krajši delovni čas zaradi varstva otroka bosta lahko po novem koristila oba starša hkrati, vendar pri tem ne smeta preseči 20 ur tedensko, kot je bilo doslej, le da je lahko do sedaj to pravico izrabljal le eden od staršev in ne oba hkrati. Enoletne neprenosljivosti za vsakega od staršev ni več.

Celotni znesek delnega plačila za izgubljeni dohodek se je dvignil z minimalne plače na 1,2-kratnik minimalne plače.

Nova ureditev očetovskega in starševskega dopusta velja za starše otrok, rojenih od 1. aprila 2023 dalje, ostale spremembe pa od 1. aprila 2023.

6) Zagotovite informacije o tem, ali se prejemki in pomoč iz naslova socialne varnosti indeksirajo z življenjskimi stroški in kako se prejemki, ki nadomeščajo dohodek, kot so pokojnine, indeksirajo. Navedite, kdaj so se prejemki in pomoč nazadnje prilagodili/indeksirali.

a. Letno usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom

Zneski socialnih transferjev in drugih prejemkov (npr. družinskih prejemkov) se usklajujejo v skladu z določbami **Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji**

(Uradni list RS, št. 114/06, 59/07 – ZŠtip, 10/08 – ZVarDod, 71/08, 98/09 – ZIUZGK, 62/10 – ZUPJS, 85/10, 94/10 – ZIU, 110/11 – ZDIU12, 40/12 – ZUJF, 96/12 – ZPIZ-2, 59/19, 81/19 – ZSDP-1C, 92/21 – ZSDP-1E in 153/22 – ZSDP-1F).

Transferji posameznikom in gospodinjstvom se v skladu z Zakonom o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji (ZUTPG-C) **uskladijo enkrat letno, in sicer 1. marca z rastjo cen življenjskih potrebščin v preteklem letu po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije.**

Na zgoraj navedeni način se usklajujejo naslednje vrste transferjev posameznikom in gospodinjstvom, ki se izplačujejo iz državnega proračuna (nekatero točke manjkajo, ker se več ne usklajujejo skladno z ZUTPG):

1. **otroški dodatek** v skladu z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev,
2. **dodatek za nego otroka** v skladu z zakonom, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke,
4. **dodatek za veliko družino** v skladu z zakonom, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke,
5. **pomoč ob rojstvu otroka** v skladu z zakonom, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke,
10. **štipendije** v skladu z zakonom, ki ureja štipendiranje, razen štipendij Ad futura,
11. **višina subvencije za obrok študentske prehrane**, v skladu z zakonom, ki ureja subvencioniranje študentske prehrane,
12. **rejnine** v skladu z zakonom, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti,
13. **denarno nadomestilo za primer brezposelnosti** v skladu z zakonom, ki ureja trg dela,
14. **invalidnina** v skladu z zakonom, ki ureja pravice **vojnih invalidov**,
15. **dodatek za posebno invalidnost** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice vojnih invalidov**,
16. **dodatek za pomoč in postrežbo** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice vojnih invalidov**,
17. **oskrbnina** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice vojnih invalidov**,
18. **invalidski dodatek** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice vojnih invalidov**,
19. **družinska invalidnina** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice vojnih invalidov**,
20. **družinski dodatek** v skladu z zakonom, ki ureja pravice **vojnih invalidov**,
21. **renta** v skladu z zakonom, ki ureja posebne **pravice žrtev v vojni za Slovenijo 1991**,
22. **štipendija** v skladu z zakonom, ki ureja posebne **pravice žrtev v vojni za Slovenijo 1991**,
23. **dodatek za pomoč in postrežbo** v skladu z zakonom, ki ureja pravice **vojnih veteranov**,
24. **veteranski dodatek** v skladu z zakonom, ki ureja pravice vojnih veteranov,
25. **doživljenjska mesečna renta** v skladu z zakonom, ki ureja **pravice žrtev vojnega nasilja**,
26. **denarna renta** v skladu z zakonom, ki ureja pravice **žrtev vojnega nasilja**.

Na zgoraj navedeni način se v skladu s prvim odstavkom 8. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18, 73/18, 196/21 – ZDOsk in 84/23 – ZDOsk-1; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre) **usklajuje tudi osnovni znesek minimalnega dohodka** (v nadaljnjem besedilu: OZMD), ki vpliva na pravice, ki so nanj vezane (npr. na (izredno) denarno socialno pomoč, varstveni dodatek). Usklajeni OZMD se v skladu z omenjeno določbo **uporablja od prvega dne naslednjega meseca po uskladitvi, tj. od 1. aprila za nove vloge.**

V skladu z navedenim se s 1. aprilom vsako leto uskladi višina naslednjih pravic, cenovov oziroma mej:

- cenzus za denarno socialno pomoč in varstveni dodatek;
- znesek posmrtnine in cenzus za posmrtnino;

- znesek pogrebne;
- premoženjska meja za dodelitev denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka ter znižanje vrednosti premoženja pri ugotavljanju materialnega položaja po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev;
- meja za upoštevanje osebnega avtomobila oziroma enosledno vozilo;
- meja za upoštevanje priložnostnih in občasnih dohodkov, prejetih v obdobju zadnjih treh mesecev pred mesecem vloge;
- meja socialne varnosti za osebe v institucionalnem varstvu.

V skladu s 47. členom ZSVarPre se višina dodeljene denarne socialne pomoči v obdobju prejemanja uskladi ob vsakokratni uskladitvi OZMD, tako da se **višina dodeljene denarne socialne pomoči (razen za izredno denarno socialno pomoč) ustrezno zviša, in sicer s 1. marcem za že dodeljene oziroma veljavne denarne socialne pomoči. Navedeno velja tudi za varstveni dodatek.** OZMD zdaj znaša 465,34 evra (prej 421,89 evra; povišanje za 10,3 odstotka).

Na zgoraj navedeni način, tj. v skladu z določbami ZUTPG, se usklajujejo tudi nekateri drugi prejemki, in sicer: **kadrovske štipendije, družinski pomočnik, osnove za nadomestila plač**, ki so podlaga za obračun nadomestila med začasno zadržanostjo od dela, ki jih izplačuje Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Uskladitve v zadnjih 5 letih:

- 1. 7. 2019 uskladitev 2,4 % (Sklep Uradni list št. 46/19)
- 1. 3. 2022 uskladitev 4,9 % (Sklep Uradni list št. 17/22)
- 1. 3. 2023 uskladitev 10,3 % (Sklep Uradni list št. 25/23)

V skladu z 21. členom Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1 in 76/23 – ZŠolPre-1B) **se enkrat na leto usklajujejo tudi meje dohodkov za ugotavljanje upravičenosti do letnih pravic**, in sicer v mesecu januarju z rastjo cen življenjskih potrebščin v obdobju januar–december preteklega leta v primerjavi z istim obdobjem v letu pred tem, po podatkih Statističnega Urada Republike Slovenije. Nove meje dohodkov **se uporabljajo od prvega dne naslednjega meseca po uskladitvi.**

Uskladitev mej dohodkov dohodkovnih razredov, ki so osnova za dodelitev posamezne pravice, se izvede pri:

- otroškem dodatku,
- državnih štipendijah,
- znižanem plačilu vrtca,
- subvenciji malice za učence,
- subvenciji malice za dijake,
- subvenciji kosila za učence.

Meje dohodkov za omenjene pravice so se zadnje uskladile s 1. marcem 2023, in sicer so se povišale za 10,3 odstotka.

b. Usklajevanje (indeksiranje) pokojnin

Usklajevanje pokojnin je pomemben institut, s katerim v Republiki Sloveniji ohranjamo vrednost pokojnin v daljšem časovnem obdobju, s tem pa **zagotavljamo primernost pokojnin** in vplivamo na gmotni položaj upokojencev. V skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (nadaljnem besedilu: ZPIZ-2) se uskladitev pokojnin izvede **enkrat letno na podlagi rasti povprečne mesečne bruto plače** in **povprečne rasti cen življenjskih potrebščin**, ki ju ugotovi in uradno objavi Statistični urad Republike Slovenije.

Redna uskladitev pokojnin se v skladu s prvim odstavkom 106. člena ZPIZ-2 izvede pri izplačilu pokojnin za mesec februar. Pokojnine se uskladijo za **60 % rasti povprečne bruto plače**, izplačane za obdobje januar – december preteklega leta, v primerjavi s povprečno bruto plačo, izplačano za enako obdobje leto pred tem, in za **40 % povprečne rasti cen življenjskih potrebščin** v obdobju januar – december preteklega leta v primerjavi z enakim obdobjem leto pred tem.

Uskladitev pokojnin je **izražena v odstotku** in je **seštevek obeh ugotovljenih delnih rasti**. Tako izračunana uskladitev pokojnin ne more biti nižja od ugotovljene polovične rasti cen življenjskih potrebščin.

Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je februarja **2023** sprejel sklep o redni uskladitvi pokojninskih in drugih prejemkov za **5,2 odstotka z veljavnostjo od 1. januarja 2023 dalje**.

S 1. januarjem **2023** so se za 5,2 odstotka¹ uskladile tudi **najnižja pokojnina**, ki tako znaša 310,11 evra, **zagotovljena pokojnina**, ki znaša 687,75 evra in **najnižji znesek invalidske pokojnine**, ki znaša 431,00 evra. Uskladitev (5,2 odstotka) predstavlja odstotek seštevka 60 odstotkov rasti povprečne bruto plače in 40 odstotkov povprečne rasti cen življenjskih potrebščin. Iz uradnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije izhaja, da je rast povprečne bruto plače, izplačane za obdobje januar – december 2022, v primerjavi s povprečno bruto plačo, izplačano za obdobje januar – december 2021, znašala 2,8 odstotka. Povprečna letna rast cen življenjskih potrebščin v obdobju januar – december 2022 je znašala 8,8 odstotka.

V nadaljevanju opisujemo še druge pomembne ukrepe, s katerimi **zagotavljamo primernost pokojnin, boljši materialni in socialni položaj prejemnikov nizkih pokojnin**, hkrati pa prispevamo k blažitvi druginje zaradi visoke stopnje inflacije.

- **Letni dodatek.** Upokojencem in prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja se v Republiki Sloveniji izplačuje tudi letni dodatek, ki je specifična pravica iz obveznega pokojninskega zavarovanja. Namen letnega dodatka je predvsem zagotavljanje boljšega materialnega položaja prejemnikov nizkih pokojnin in nadomestil iz invalidskega zavarovanja ter s tem njihove večje socialne varnosti. Izplačuje se v petih različnih višinah, s čimer se v večji meri upošteva solidarnostna nota in socialni položaj prejemnikov pokojnin.

¹ V letu **2021** je bila redna uskladitev 2,5 odstotka, v letu **2022**, pa redna 4,4 odstotka, dodatna pa med 3,5 in 1 odstotkom (odvisno od priznanja pravice).

- **Zimski letni dodatek.** Zaradi visoke stopnje inflacije se je upokojencem in prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki so v letu 2023 prejeli letni dodatek, izplačal tudi t.i. zimski letni dodatek. Gre za enega od vladnih ukrepov, ki ima namen blažitve posledic druginje za najranljivejše prebivalce, med katere vsekakor sodijo upokojenci ter prejemniki invalidskih nadomestil. Zimski letni dodatek se je izplačal v višini 40 % zneska letnega dodatka za leto 2023 in so ga prejeli vsi prejemniki letnega dodatka. Izplačan je bil skupaj z rednimi nakazili pokojnin oziroma invalidskih nadomestil za mesec december 2023 oziroma bo v primeru naknadno priznane osnovne pravice izplačan meseca aprila 2024.
- **Izplačilo povečanega dela prejemkov upokojencev.** Prejemnikom pokojnin in invalidskih nadomestil (razen prejemnikom dodatka za pomoč in postrežbo ter invalidnine za telesno okvaro) se je z namenom izboljšanja socialne varnosti izplačal povečani del prejemkov upokojencev v višini 1,8 % pokojnine oziroma prejemka na podlagi invalidnosti. Izplačilo povečanega dela prejemkov je bilo izplačano dvakrat – skupaj z izplačilom pokojnine oziroma invalidskega nadomestila v mesecih novembru in decembru leta 2023. Osnova za odmero je bilo izplačilo pokojnine ali nadomestila iz meseca oktobra oz. decembra 2023. Namen tako povečanega dela prejemkov upokojencev ni izguba drugih pravic iz javnih sredstev, zato je v predlogu zakona določeno, da se le-ta ne bo štel v dohodek pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz javnih sredstev. Slednje pomeni, da to izplačilo ne vpliva na cenzus za uveljavljanje pravice do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka. Med upravičence po tem predlogu zakona ne spadajo prejemniki dodatka za pomoč in postrežbo ter prejemniki invalidnin za telesno okvaro, saj se s povečanim delom prejemkov upokojencev polni vrzel do redne uskladitve pokojnin po ZPIZ-2, oba navedena prejemka pa se ne usklajujeta po ZPIZ- 2, ampak v skladu z zakonom, ki ureja usklajevanje transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji.

7) Navedite informacije glede tega, ali so bili sprejeti kakšni posebni ukrepi (od leta 2021), ki osebam zagotavljajo kritje stroškov za energijo in hrano, kot so npr. subvencije za energijo, gorivo in osnovna živila.

Vlada Republike Slovenije je zaradi **prehranske in energetske** druginje sprejela številne ukrepe. Med njimi so zlasti **izdatki za blažitev druginje, pa tudi različni transferji ranljivim skupinam** (glej tudi odgovor na vprašanje št. 2, saj se ukrepi ponavljajo).

V nadaljevanju predstavljamo najpomembnejše ukrepe in učinke za posamezna gospodinjstva na različnih področjih, kot so:

- *solidarnostni dodatek za odpravo posledic energetske revščine ,*
- *druginjski dodatek za otroke,*
- *omejitev cene nafte in naftnih derivatov,*
- *zamejena cena električne energije,*
- *zamejena cena zemeljskega plina,*
- *subvencioniranje nakupa lesnih peletov,*
- *prilagoditev višine davčnih olajšav in lestvice za odmero dohodnine in drugi davčni ukrepi,,*
- *energetski dodatek za ranljive skupine (npr. najrevnejša gospodinjstva: prejemniki denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, invalide – ukrep je opisan v odgovoru na **2. vprašanje**),*

- *dodatek za povečanje prihodkov upokojencev (zimski dodatek, izplačilo povečanega dela prejemkov upokojencev – ukrepi so opisani v odgovoru na **6. vprašanje**),*
- *ukrepi v vzgoji in izobraževanju (zamrznitev cen malic, oskrbnin in stroškov bivanja),*
- *vzpostavitev spletnega mesta »Primerjaj cene«.*

V nadaljevanju sledi natančnejši opis posameznih ukrepov, s katerimi se je neposredno ali posredno zagotovilo kritje stroškov za energijo in hrano:

UKREP: Solidarnostni dodatek za odpravo posledic energetske revščine

V letu 2022 je bil izplačan **solidarnostni dodatek za odpravo posledic energetske revščine**.

Upravičenci do enkratnega solidarnostnega dodatka v višini 150 EUR so poleg nekaterih drugih tudi:

- upravičenci do otroškega dodatka od prvega do vključno šestega dohodkovnega razreda,
- upravičenci do dodatka za veliko družino za leto 2021 in
- rejniki, ki so imeli v decembru 2021 sklenjeno vsaj eno rejniško pogodbo.

Upravičenci do dodatka za veliko družino za štiri ali več otrok za leto 2021, **so poleg dodatka v višini 150 evrov, upravičeni do dodatnega dodatka v višini 50 evrov.**

UKREP: Draginjski dodatek za otroke

V letu 2022 in 2023 je bil izplačan **draginjski dodatek za otroke**. Z ukrepom se je v času druginje pomagalo družinam, ki so upravičene do otroškega dodatka. Tako so v novembru in decembru 2022 ter januarju 2023 poleg otroškega dodatka za vsakega otroka prejele tudi draginjski dodatek. Do draginjskega dodatka v višini otroškega dodatka za prvega otroka so bile upravičene družine glede na dohodkovni razred. Dodatek je družina prejela za vse otroke, za katere prejema otroški dodatek. Prav tako so dodatek prejeli tudi rejniki za otroke do 18 let.

UKREP: Omejitev cene nafte in naftnih derivatov

Vlada RS je 15. junija 2022 sprejela uredbo o oblikovanju cen določenih naftnih derivatov, na podlagi katere je bil 21. junija 2022 uveden režim reguliranih marž trgovcev naftnih derivatov izven avtocest in hitrih cest v notranjosti države ter sproščen režim oblikovanja cen na avtocestah in hitrih cestah. Sprejetje uredbe je bilo nujno, saj se je nafta v letu in pol podražila za približno 75 odstotkov, maloprodajne cene pri nas pa temu niso v celoti sledile. Vlada RS je pri uvedbi režima iskala ravnovesje, pri katerem vsak deležnik, država na eni strani, trgovci na drugi in potrošniki na tretji, nosi del tega bremena povišanih cen nafte in naftnih derivatov na globalnih trgih.

Vladni ukrep je zajemal tri področja ukrepanja:

- 12-ih mesecih so bile izven avtocestnega križa regulirane marže vseh trgovcev z naftnimi derivati,
- na avtocestah ni bilo regulacije marž,

- do vključno 16. avgusta 2022 so bile marže vseh trgovcev zamrznjene, hkrati se je v tem obdobju država odpovedala dajatvam, ki se jim v skladu z evropskimi direktivami in zakonodajo lahko odpove.

Z omejevanjem marže vseh trgovcev z naftnimi derivati se je omejila cena nafte in naftnih derivatov zunaj avtocestnega križa. Država se je začasno odpovedala tudi okoljskim dajatvam pri ceni dizelskega goriva na črpalkah zunaj avtocestnega križa.

Od 13. septembra 2022 dalje je bila omejena tudi najvišja dovoljena višina marže za ekstra lahko kurilno olje (ELKO) na 0,08 evra/liter.

Vlada RS je režim omejitve cen določenih naftnih derivatov podaljšala 21. junija 2023.

UKREP: Zamejena cena električne energije

Zaradi visoke rasti cen električne energije je bil sprejet ukrep, ko je se je za obdobje enega leta določila najvišja dovoljena cena električne energije. Na ta način se je posameznim skupinam odjemalcev pomagalo pri obvladovanju stroškov energije zaradi manj gotovih razmer na energetskih trgih.

Določene so bile najvišje maloprodajne cene elektrike za kWh in znižala se je višina dajatev (prispevki in trošarine).

Od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2023 je Vlada RS z Uredbo o določitvi cen električne energije omejila najvišje cene električne energije za gospodinjske odjemalce, vključno z večstanovanjskimi stavbami:

- višja tarifa (VT): 0,11800 evra/kWh
- nižja tarifa (NT): 0,08200 evra/kWh
- enotna tarifa (ET): 0,09800 evra/kWh.

Hkrati je Vlada RS z Uredbo o določitvi zneska trošarine za energente in električno energijo ohranila že doslej nižjo trošarino in znižala stopnjo DDV na 9,5 odstotka. Ukrep obračunavanja nižje trošarine je veljal do 31. decembra 2023, ukrep obračunavanja nižje stopnje DDV pa je veljal do 31. maja 2023. S 1. septembrom 2022 je za gospodinjske in male poslovne odjemalce električne energije (odjemna skupina NN brez merjenja moči) veljal tudi nižji prispevek za zagotavljanje podpor v proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom (prispevek obnovljivi vire energije - OVE + soproizvodnja toplote in električne energije - SPTE). Ukrep je veljal do vključno 31. avgusta 2023.

Zaradi naraščanja socialnih stisk prebivalstva in negotovih razmer za poslovanje gospodarstva, ki so posledica vpliva visokih cen energentov, je bilo tudi potrebno sprejeti nov zakon. Decembra 2022 je Državni zbor RS potrdil besedilo Zakona o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije (Uradni list RS, št. 158/22 in 49/23), v katerem so med drugim opredeljeni nujni ukrepi za zmanjšanje uvozne odvisnosti pri oskrbi z energijo, kontrola cen in pobiranje prispevkov od morebitnih presežnih tržnih prihodkov proizvajalcev električne energije.

S 1. novembrom 2023 se gospodinjskim odjemalcem v celoti oprosti plačevanje prispevka OVE+SPTE, kar bo znižalo račune za električno energijo v povprečju za 9 %. Ukrep velja do 31. decembra 2024.

UKREP: Zamejena cena zemeljskega plina

Vlada RS je v luči energetske draginje omejila tudi najvišje dovoljene cene zemeljskega plina za določene skupine upravičenih odjemalcev, med katerimi so bila gospodinjstva. Slednje od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2023 znašajo:

- za gospodinjstva in za skupne gospodinjske odjemalce znašajo najvišje dovoljene tarifne postavke cene za plin 0,07300 evra/kWh (brez DDV)
- za male poslovne odjemalce in osnovne socialne službe znašajo najvišje dovoljene tarifne postavke cene za plin 0,07900 evra/kWh (brez DDV).

Zaradi nestabilnih razmer pri oskrbi z zemeljskim plinom se z Uredbo o določitvi cene zemeljskega plina iz plinskega sistema omejuje najvišje dovoljene cene zemeljskega plina iz plinskega sistema tudi za obdobje od 1. januarja do 30. aprila 2024. Za gospodinjske odjemalce in druge upravičence bo najvišja dovoljena tarifna postavka cene zemeljskega plina znašala 0,0599 EUR/kWh (brez DDV).

UKREP: Subvencioniranje nakupa lesnih peletov

Vlada RS je tudi določila način izplačila subvencije za nakup lesnih peletov. Center za podpore fizičnim osebam, ki razpolagajo z vgrajeno kurilno napravo na lesne pelete in so v obdobju med 1. septembrom in 31. decembrom 2022 opravile nakup peletov za ogrevanje svojega gospodinjstva, je omogočil, da so lahko od 6. marca do 31. maja 2023 oddali vloge za pridobitev subvencije preko spletne aplikacije.

Center za podpore je nato objavil seznam odobrenih vlog

Zamejena cena zemeljskega plina

Do konca leta 2023 je bila določena najvišja dovoljena maloprodajna cena plina za nadomestno in osnovno oskrbo z zemeljskim plinom za gospodinjske odjemalce in skupne gospodinjske odjemalce. Najvišje dovoljene cene zemeljskega plina so veljale od 1. septembra 2022 do 31. decembra 2023, in sicer

- za gospodinjstva in za skupne gospodinjske odjemalce so bile najvišje dovoljene tarifne postavke cene za plin znašale 0,07300 evra/kWh (brez DDV);
- za male poslovne odjemalce in osnovne socialne službe so bile najvišje dovoljene tarifne postavke cene za plin znašale 0,07900 evra/kWh (brez DDV).

Za vse odjemalce zemeljskega plina se je stopnja DDV znižala na 9,5 odstotka, in sicer za obdobje od 1. septembra 2022 do 31. maja 2023. Vlada RS je do konca leta 2023 tudi ohranila nižje trošarine.

UKREPI: v vzgoji in izobraževanju (zamrznitev cen malic, oskrbnin in stroškov bivanja)

Vlada RS je z namenom, da bi omilila socialno stisko učencev in dijakov ter njihovih družin, za obdobje od 1. septembra 2022 do 31. avgusta 2023 zamrznila cene malic (ostale so na višini, določeni za šolsko leto 2021/2022), oskrbnin in stroškov bivanja v dijaških in študentskih domovih (oskrbnine so ostale v višini izhodiščne cene kot je veljala od 1. januarja 2022 do 31. avgusta 2022).

Šole so na podlagi sklepa ministra iz državnega proračuna prejele dodatna sredstva, s katerimi so pokrile izpad dohodka, saj bi v nasprotnem primeru poslovale z izgubo oziroma učencem in dijakom ne bi mogle zagotavljati zdrave malice, kot jo določajo strokovne usmeritve. Tudi dijaški domovi so iz državnega proračuna prejeli dodatna sredstva, saj bi zaradi zamrznjenih cen oskrbnin, ki jih plačujejo dijaki in študenti, sicer poslovali z izgubo. Dne 7. 10. 2022 je namreč v veljavo stopil Zakon o interventnih ukrepih v vzgoji in izobraževanju (Uradni list RS, št. 133/2022; v nadaljnjem besedilu: ZIUVI), ki je določil navedene ukrepe, na področju visokega šolstva pa je s prvim odstavkom 4. člena tudi določil, da v študijskem letu 2022/2023 študent, ki subvencionirano biva v javnem študentskem domu, javnem dijaškem domu in zasebnem študentskem domu, plačuje ceno bivanja v višini, kot je bila določena na dan 1. junij 2022. Skladno z drugim odstavkom tega člena se je iz državnega proračuna v študijskem letu 2022/2023 za nemoteno izvajanje javne službe javnemu študentskemu domu, javnemu dijaškemu domu ter zasebnemu študentskemu domu, v katerem bivajo študenti z dodeljeno subvencijo, zagotavljalo dodatna sredstva v višini, kot jo s sklepom določi minister, pristojen za visoko šolstvo.

UKREP: Prilagoditev višine davčnih olajšav in lestvice za odmero dohodnine in drugi davčni ukrepi

Zaradi splošnih podražitev so bile uveljavljene spremembe na področju obdavčitve fizičnih oseb z dohodnino. Višine vseh olajšav so bile prilagojene, prav tako lestvica za odmero dohodnine. Dodati pa je treba, da se je splošna olajšava odstotkovno zvišala bistveno več kot ostale (iz 3.500 € v letu 2021 na 5.000 € v letu 2023), prav tako pa se je bistveno prilagodila meja za uveljavljanje dodatne splošne olajšave – meja 13.316,83 € bruto dohodka, ki je bila v letu 2021 meja, do katere so imeli zavezanci pravico uveljavljati dodatno splošno olajšavo, se je zvišala na 16.000,00 € bruto dohodka (v letu 2023). Navedeno pa pomeni, da zavezanec z bruto dohodkom iz delovnega razmerja do nekaj čez 12.000 € ne plača dohodnine.

Zaradi podražitev hrane, ki vplivajo tudi na višje stroške zaposlenih za prehrano med delom, je Vlada Republike Slovenije za približno 30 odstotkov zvišala mejo za neobdavčeno povračilo stroškov za prehrano med delom z Uredbo o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja. Za vsak dan, ko je delojemalec na delu prisoten štiri ure ali več, se je neobdavčen znesek zvišal s 6,12 € na 7,96 €. Če je delojemalec na delu prisoten deset ur ali več, pa se je neobdavčen znesek zvišal z 0,76 € na 0,99 € za vsako dopolnjeno uro prisotnosti na delu po osmih urah prisotnosti na delu. Spremenjena uredba se je začela uporabljati za povračila stroškov za september 2022. Z navedeno uredbo so se zvišali so se tudi zneski neobdavčenih povračil za prevoz na delo in službene poti, dnevnice, terenski dodatek, nadomestila za ločeno življenje, jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi ter plačila vajencem, dijakom in študentom. Višji je tudi neobdavčeni znesek solidarnostne pomoči v primeru smrti zaposlenega ali družinskega člana, težje invalidnosti ali daljše bolezni. Navedena prilagoditev neobdavčenih zneskov za povračila stroškov in določenih drugih dohodkov iz delovnega razmerja pa je podlaga za prilagoditve dejanske pravice do višine povračila stroškov prehrane v sindikalnem dogovarjanju ali pa na podlagi odločitve delodajalca.

UKREP: Vzpostavitev spletnega mesta »Primerjaj cene«

Spletno mesto *Primerjaj-cene.si*² na enem mestu podaja informacije o fizičnih popisih cen in informacije o živilskih izdelkih, ki so na voljo pri spletnih trgovcih. Dnevno dostavlja sveže podatke o ponudbi in cenah živil v spletnih trgovinah štirih trgovcev ter informacije o rezultatih 14-dnevni fizičnih popisov. Potrošnik lahko primerja več kot 17.000 izdelkov na enem mestu in si tako olajša nakupno izbiro.

Fizični popis cen dostavlja informacije o 14-dnevni fizičnih popisih cen za točno določen nabor živil v fizičnih trgovinah Eurospin, Lidl, Hofer, Mercator, Spar in Tuš. Spletni popis cen dostavlja dnevno sveže javno dostopne podatke o ponudbi in cenah živil, za skupno preko 17.000 živil iz 4 spletnih trgovin trgovcev Tuš, Spar, Mercator in Jager.

8) Zagotovite najnovejše informacije o stopnjah tveganja revščine za prebivalstvo kot celoto, pa tudi za otroke, družine, za katere je bilo ugotovljeno, da jim grozi revščina, invalide in starejše osebe. Prikažite trend v zadnjih petih letih in napovedi za prihodnja leta

Zadnji razpoložljivi kazalniki glede socialne izključenosti, materialne in socialne prikrajšanosti ter tveganja revščine so se **ohranili na nižjih ravneh kot pred pandemijo**, tudi vpliv energetske draginje na finančno stanje gospodinjstev je bil leta 2022 nižji kot v povprečju EU. Materialna in družbena blaginja prebivalstva sta se s krepitvijo zaposlenosti in razpoložljivega dohodka gospodinjstev po letu 2015 izboljševali, po letu 2019 se je ob velikem pomanjkanju delovne sile izboljševal tudi položaj težje zaposljivih skupin prebivalstva. Realni razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je ob podpori ukrepov za pomoč prebivalstvu med epidemijo in energetske krizo v letih 2020 in 2021 zvišal, v letu 2022 pa je ob visoki inflaciji le nekoliko upadel, finančne težave gospodinjstev pa so bile manjše kot leto prej in veliko manjše kot v povprečju EU. Prav tako sta se stopnji tveganja socialne izključenosti ter materialne in socialne prikrajšanosti tudi leta 2022 ohranili blizu najnižjih ravni in krepko pod povprečjem EU. V letu 2023 je Slovenija beležila najnižje število brezposelnih v samostojni Sloveniji in imela tudi eno najnižjih stopenj anketne brezposelnosti v EU.

Stopnja tveganja revščine se je po postopnem zniževanju v obdobju 2015–2021 leta 2022 nekoliko povišala, a ostaja ena najnižjih v EU. Ta najbolj prizadene posamezne ranljive skupine prebivalstva, kot so starejše ženske in nizko izobraženi starejši prebivalci, brezposelni, enočlanska gospodinjstva, hendikepirane osebe, otroci nizko izobraženih staršev, najemniki stanovanj idr. **Pod pragom tveganja revščine je leta 2022 (izračun na dohodkih iz leta 2021) živel 251.000 oseb, znatno pa se je zmanjšalo tveganje dolgotrajne revščine (na 100.000 oseb).** Nekatere skupine prebivalstva so revščino še vedno tvegale pogosteje kot v povprečju EU, zlasti enočlanska gospodinjstva, upokojniki (ter stari 65 let in več) in nizko izobraženi. **Delež revnih gospodinjstev (pod pragom tveganja revščine) je bil leta 2021 (16,4 %) blizu povprečja EU (18,4 %),** kar je Slovenijo uvrstilo na 10. mesto v EU. (Umar, 2023)

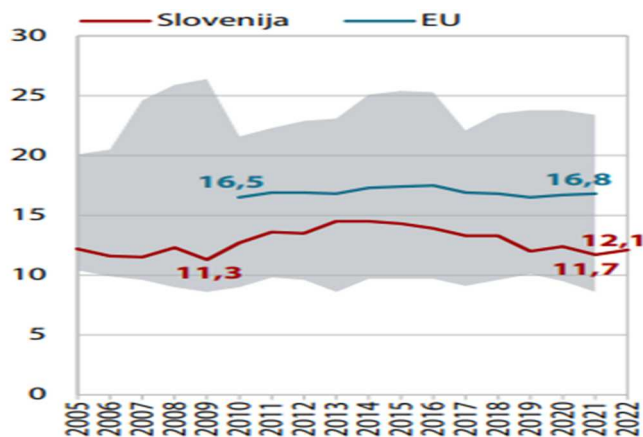
Od leta 2015 se zmanjšuje tudi dohodkovna neenakost, ki je med najnižjimi v EU, kar zagotavljajo nizke plačne neenakosti, sistem progresivne obdavčitve dohodka in socialni transferji. Republika Slovenija **že daljše obdobje s socialnimi transferji tudi bistveno bolj znižuje tveganje revščine, kot to velja za**

² Povezava na spletno stran: [Primerjaj cene - Hrana \(primerjaj-cene.si\)](https://primerjaj-cene.si)

povprečje EU. Vendar ostaja visoko tveganje revščine oz. slabi življenjski pogoji nekaterih ranljivih skupin prebivalcev (starejše ženske in nizko izobraženi starejši prebivalci, brezposelni, enočlanska gospodinjstva, hendikepirane osebe, otroci nizko izobraženih staršev, najemniki stanovanj idr.).

V nadaljevanju prikazujemo podatke glede stopnje tveganja revščine v Sloveniji (*Delež oseb, ki živijo v gospodinjstvu z ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom, manjšim od 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka (ERD) vseh gospodinjstev, pri čemer se upošteva t. i. prilagojena OECD-jeva ekvivalenčna lestvica*), ki zajemajo obdobje od 2005 do 2022 ter primerjavo s povprečjem EU.

Slika 1: Stopnja tveganja revščine, 2005-2022 (Slovenija, EU)

Vir: Poročilo o razvoju, Umar (2023, str. 17)

Stopnji tveganja revščine delovno aktivnih oseb³, starih 18 let in več je bilo leta 2021 izpostavljen 5 % prebivalcev. Republika Slovenija je v Strategiji razvoja (2017) med kazalnike uspešnosti (razvojni cilj 7) opredelila ciljno vrednost za leto 2030, in sicer naj bi stopnji tveganja revščine delovno aktivnih bilo izpostavljenih manj kot 5 % prebivalstva.

Stopnja tveganja revščine delovno aktivnih se je po močnem znižanju leta 2019 v letu 2020 nekoliko povišala in leta 2021 ostala na doseženi ravni. Po podatkih EU-SILC 2021 (ki upoštevajo dohodke iz leta 2020) je bilo tveganju revščine leta 2021 izpostavljen 5 % delovno aktivnih prebivalcev, starih 18 let in več, kar je enako kot leta 2020. **Stopnja tveganja revščine delovno aktivnih starejših od 18 let je bila v Sloveniji v zadnjem desetletju nižja kot v povprečju EU**, najnižja (4,5 %) pa leta 2019 (EU: 9,2 %). Pri ženskah je leta 2021 znašala 4,4 %, v zadnjih dveh letih se je povišala za 1,2 o. t., medtem ko je pri moških v zadnjih treh letih podobna (5,4 %). Glede na starost je **stopnja tveganja revščine najnižja v starostni skupini 55–64,2 in je leta 2021 znašala 3,9 % (EU: 8,5 %)**. Na nizko stopnjo tveganja revščine v tej starostni skupini po oceni UMAR vpliva sistem dodatkov na delovno dobo, ki na enako zahtevnih delovnih mestih starejšim zaposlenim zagotavlja višje plače kot mlajšim. **Glede na izobrazbo je tveganje revščine najnižje pri visoko izobraženih delovno aktivnih. Leta 2021 jih je 3,2 % tvegalo revščino (EU: 4 %), med nizko izobraženimi pa 13 % (EU: 19,8 %)**. Tveganje revščine visoko izobraženih

³ Stopnja tveganja revščine delovno aktivnih je odstotek delovno aktivnih, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih je razpoložljivi dohodek pod pragom tveganja revščine (tj. pod 60 % mediane razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev)

delovno aktivnih se je v zadnjih dveh letih v Sloveniji povečalo (za 0,9 o. t.), v povprečju EU pa nekoliko zmanjšalo.

Podobno kot v drugih državah je tudi v Republiki Sloveniji stopnja tveganja revščine **višja med zaposlenimi z začasnimi oblikami dela, s krajšim delovnim časom in med samozaposlenimi**. Stopnja tveganja revščine **stalno zaposlenih je bila v zadnjih desetih letih najvišja leta 2015, ko je znašala 4,5 %**. Po izračunu za leto 2021, ki zajema podatke o dohodkih za leto 2020, pa je znašala 2,4 %, kar je najmanj, odkar se meri. **V letu 2021 je izstopalo povečanje stopnje tveganja revščine začasno zaposlenih**, kar je lahko povezano z ukrepi za ohranjanje delovnih mest, ki so jih delodajalci uporabljali predvsem za stalno zaposlene, medtem ko so začasno zaposleni pogosteje ostali brez zaposlitve. **Stopnja tveganja revščine zaposlenih s krajšim delovnim časom je leta 2021 znašala 9,2 %, kar je za 4,7 o. t. več kot v primeru zaposlitve za polni delovni čas** (4,5 %). V povprečju EU je stopnja tveganja revščine zaposlenih s krajšim delovnim časom znašala 13,2 %, kar je za 5,8 o. t. več kot v primeru zaposlitve s polnim delovnim časom (7,4 %). (Umar, 2023)

Tabela: Stopnja tveganja revščine delovno aktivnih oseb, starih 18 let in več, 2011-2021, v %

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Cilj SRS ⁴
SLO	6,0	6,5	7,1	6,4	6,7	6,1	6,6	6,0	4,5	5,0	5,0	< 5
EU	8,8	8,9	9,0	9,5	9,5	9,6	9,4	9,4	9,2	8,8	8,9	

Vir: Eurostat (Poročilo o razvoju, Umar, 2023)

Podatki o stopnji tveganja revščine glede na tip gospodinjstva kažejo, da se dohodkovni položaj gospodinjstev z vzdrževanimi otroki od leta 2014 v splošnem izboljšuje, z izjemo prvega leta pandemije Covid-19 (tj. 2020), ko je stopnja tveganja revščine rahlo narasla (za 0,3 o.t.), a do leta 2022 ponovno padla in znaša 8,0 %. Nasprotno je položaj gospodinjstev brez vzdrževanih otrok tekom let nekoliko manj stabilen, predvsem pa je stopnja tveganja revščine slednjih v času od leta 2020 do leta 2022, kljub vmesnem upadu, nekoliko narasla (in sicer za 0,6 o.t.). Stopnja tveganja revščine gospodinjstev z vzdrževanimi otroki je sicer od leta 2012 dalje vztrajno nižja v primerjavi z gospodinjstvi brez vzdrževanih otrok – pri čemer je bila ta razlika največja ravno v letu 2022 (in sicer za 8,5 o.t.).

Pomemben dejavnik, ki omogoča ohranjanje ustrezne življenjske ravni gospodinjstev z vzdrževanimi otroki in prispeva k zagotavljanju primerljivega (ali celo boljšega) položaja slednjih z gospodinjstvi brez vzdrževanih otrok, so učinkoviti socialni transferji. Skladno s podatki za leto 2022, so socialni transferji (brez upoštevanja pokojnin) za 33 o.t. bolj učinkoviti pri blaženju tveganja revščine gospodinjstev z vzdrževanimi otroki, kakor tistih brez vzdrževanih otrok. V letu 2021 je bila zabeležena najvišja stopnja učinkovitosti socialnih transferjev pri blaženju tveganja revščine gospodinjstev z vzdrževanimi otroki v zadnjih desetih letih, in sicer 57,5 %, ki pa je v letu 2022 nekoliko padla (in sicer za 2,7 o.t.).

⁴ Vlada RS je 7. decembra 2017 sprejela Strategijo razvoja Slovenije 2030, krovni razvojni okvir države: [Slovenian-Development-Strategy-2030.pdf \(gov.si\)](https://www.gov.si/assets/strat/2017/strat_2030.pdf).

Kljub temu, da obstajajo precejšnje razlike v življenjski ravni med tipi gospodinjstev z vzdrževanimi otroki, se je v času od 2021 do 2022 stopnja tveganja revščine pri vseh načeloma nekoliko znižala. Največji padec stopnje tveganja revščine je opazen pri enostarševskih gospodinjstvih z vsaj enim vzdrževanim otrokom (in sicer za 5,3 o.t.) in v letu 2022 znaša 16,5 %. Gre za najnižjo vrednost stopnje tveganja revščine enostarševskih gospodinjstev z vsaj enim vzdrževanim otrokom v zadnjih desetih letih, ki se je v primerjavi z letom 2015 (32,5 %) prepolovila, še vedno pa ostaja najvišja med vsemi gospodinjstvi z vzdrževanimi otroki. Nadaljuje pa se tudi trend izboljševanja dohodkovnega položaja gospodinjstev z dvema odraslima in dvema otrokoma, za katera je v letu 2022 zabeležena najnižja stopnja tveganja revščine od leta 2012, in sicer 5,9 %.

Glede na podatke o stopnji tveganja revščine otrok v Republiki Sloveniji, se je ta v letu 2022, v primerjavi s prejšnjimi leti, nekoliko znižala. Znašala je namreč 9,3 % in je bila v primerjavi z letom 2021 nižja za 0,9 o.t. Stopnja tveganja revščine otrok sicer vztrajno pada od leta 2017 (ko je znašala 12,8 %), v primerjavi s stopnjo tveganja revščine splošne populacije v Republiki Sloveniji pa ostaja nižja od leta 2015 dalje – razlika med stopnjama je največja ravno v letu 2022, in sicer za 2,8 o.t. Slednje kaže na dolgoročni pozitiven trend ugodne življenjske ravni otrok v Republiki Sloveniji. Pomemben dejavnik za blaženje tveganja revščine in s tem ohranitev ugodnega položaja ter življenjske ravni otrok so učinkoviti socialni transferji.

9) Navedite informacije o tem, kateri ukrepi so bili sprejeti za zagotovitev usklajenega pristopa spopadanja z revščino, kot to zahteva 30. člen Listine, in ukrepe, ki zmanjšujejo odvisnosti od pomoči, kot so npr. banke hrane (*food banks*) in javne kuhinje (*soup kitchens*).

Za zagotovitev usklajenega pristopa spopadanja z revščino in socialno izključenostjo otrok je Republika Slovenija pripravila in sprejela **Akcijski načrt za jamstvo za otroke 2022 – 2030**. Cilj akcijskega načrta je vzpostavitev enakih priložnosti za vse otroke ter preprečevanje medgeneracijskega prenosa revščine. 62 ukrepov, ki naslavljajo vse točke Priporočila Sveta (EU) o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke, je usmerjenih v krepitev blaginje otrok, zagotovitev enakih možnosti in pravic za vse otroke, krepitev njihove zaščite in varstva ter izboljšanja možnosti vključevanja in sodelovanja otrok. Ob tem je posebna pozornost namenjena vsesplošni dostopnosti storitev predšolske vzgoje in varstva, izobraževanja (vključno s šolskimi dejavnostmi), vsaj enega zdravega obroka vsak šolski dan za vse otroke, široko dostopnega zdravstvenega varstva ter učinkovitega dostopa do zdrave prehrane in ustrezne nastanitve. Pri oblikovanju ciljnih ukrepov je bila posebna pozornost, namenjena otrokom priseljencev, otrokom z migrantskim ozadjem ali iz etničnih manjšin (še posebej romskim otrokom), otrokom s posebnimi potrebami, otrokom s težavami z duševnim zdravjem in/ali duševnimi motnjami in otrokom, ki živijo v disfunkcionalnih, negotovih družinskih razmerah in/ali v socialno in finančno prikrajšanem okolju ter otrokom v alternativni (zlasti institucionalni) oskrbi. Akcijski načrt je usklajen s temeljnimi mednarodnimi dokumenti kot tudi z razvojnimi dokumenti države, ki zadevajo otroke, opredeljeni cilji in ukrepi se izvajajo v okviru načrtovanih politik več ministrstev, ob uresničevanju pa bodo pomembno prispevali k izboljšanju blaginje otrok in njihovih družin ter zagotavljanju otrokovih pravic.

Državni zbor RS je julija 2023 potrdil predlog novele **Zakona o socialnem varstvu** (Uradni list RS,

št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23 in 84/23 – ZDOsk-1), ki uvaja kadrovske štipendiranje na področju socialnega varstva in daje podlago za izvajanje ukrepov in črpanje sredstev evropskih skladov za ukrepe spodbujanja socialnega vključevanja oseb, izpostavljenih tveganju revščine ali socialni izključenosti, vključno z najbolj ogroženimi osebami in otroki. Leta 2022 je Državni zbor RS sprejel **Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 – 2030** (Uradni list RS, št. 49/22, nadaljnjem besedilu: ReNPSV22-30). ReNPSV22-30 je strateški dokument, ki daje usmeritve za usklajen in povezan dolgoročen razvoj na področju socialnega varstva. Opredeljuje politike, programe in ukrepe za preprečevanje tveganja revščine in socialne izključenosti na nacionalni in lokalni ravni. ReNPSV22-30 se osredotoča na ukrepe za posodobitev in povečanje odzivnosti sistema socialnega varstva, ukrepe za preprečevanje tveganja revščine in socialne izključenosti otrok, mladih in starejših ter ukrepe za zmanjševanje tveganja brezposelnosti in ohranjanja povezanosti težje zaposljivih posameznikov s trgom dela.

10) Posredujte informacije o ukrepih v obliki svetovanja ter zagotovitve sodelovanja z osebami, ki jih je kriza življenjskih stroškov najbolj prizadela, in/ali organizacij, ki zastopajo njihove interese, v postopku oblikovanja ukrepov za odzivanje na krizo.

V nadaljevanju podajamo informacije o nekaterih ukrepih, naslovljenih predvsem na osebe, ki jih je kriza življenjskih stroškov najbolj prizadela, in sicer:

- Vsi potencialni upravičenci do varstvenega dodatka (vse osebe, ki prejema pokojnino v višini, ki ne dosega cenzusa za varstveni dodatek) so bili oktobra 2022 **pozvani, da preverijo, ali so do varstvenega dodatka in posledično do energetskega dodatka morda upravičeni**.
- Na spletnem mestu vlade je zaživel **spletni kalkulator** za izračun energetskega dodatka za prejemnike denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka.

Pripravljen je bil **Vodnik po socialnih pravicah**⁵, ki posameznikom in gospodinjstvom v stiski pomaga, da ugotovijo, do katerih denarnih prejemkov, subvencij in znižanih plačil so lahko upravičeni in kako lahko svoje pravice uveljavijo.

Sicer pa Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti **sofinancira različne programe s področja socialnega varstva. Socialnovarstveni programi** so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva ter v določenih primerih tudi vzdrževanju sprejemljivega socialnega stanja posameznikov. Mreže socialnovarstvenih programov se oblikujejo za posamezna področja oziroma posamezne ciljne skupine, in sicer na področju preprečevanja nasilja, pomoči žrtvam nasilja in dela s povzročitelji nasilja, zasvojenosti, duševnega zdravja, pomoči brezdomcem, pomoči otrokom in mladoletnikom, prikrajšanim za primerno družinsko življenje in mladoletnikom s težavami v odraščanju, pomoči starejšim osebami, ki potrebujejo podporo v vsakodnevem življenju, podpori za neodvisno življenje invalidov, psihosocialni pomoči otrokom, odraslim in družinam, socialnega vključevanja Romov, specializirane pomoči žrtvam kaznivih dejanj ter

⁵ Dostopen na povezavi: [Vodnik-po-socialnih-pravicah-2022.pdf \(gov.si\)](https://www.gov.si/vodnik-po-socialnih-pravicah-2022.pdf)

preprečevanja in odpravljanja socialnih stisk drugih ranljivih skupin. V letu 2023 je bilo za 192 socialnovarstvenih programov namenjenih nekaj manj kot 22,5 mio EUR.

Na področju celostne podpore družin v okviru Javnega razpisa za financiranje razpisanih vsebin centrov za družine v letih 2021 – 2025 ministrstvo financira tudi 12 centrov za družine, ki pomembno dopolnjujejo socialnovarstvene storitve in programe ter pozitivno vplivajo na dvig kakovosti življenja tako posameznika kot družin. Predstavljajo prostor druženja različnih generacij, prostor za kakovostno krepitev socialnih vlog posameznika, podporo pri lažjem usklajevanju družinskega in poklicnega življenja, izboljšanju medsebojnih odnosov ter starševskih kompetenc in prostor za izmenjavo dobrih praks ter pozitivnih izkušenj. Zagotavljajo prostor za neformalno druženje ter izvajanje različnih vsebin, ko so: izobraževalne in praktične delavnice na temo razvijanja pozitivnega starševstva; izvajanje počitniških aktivnosti za otroke in organizirane delavnice za otroke oziroma mladostnike; svetovanje z namenom izboljšanja sposobnosti obvladovanja čustev, gradnje pozitivne samopodobe, učenje reševanja raznovrstnih problemov, ipd. Programi se med seboj razlikujejo glede na zaznane potrebe posameznikov/uporabnikov, uporabnikom pa nudijo prilagojeno podporo v različnih življenjskih situacijah v njihovem lokalnem okolju.